

Streszczenie

Tematem niniejszej rozprawy jest rola czynników podmiotowych i kontekstualnych w ocenie satysfakcji księży rzymskokatolickich na emeryturze.

Badania nad starością w ostatnich latach w sposób wyraźny przeszły swoją transformację od koncentracji na regresywnych zmianach w funkcjach fizycznych i psychicznych w stronę zaakcentowania możliwości rozwojowych osób starzejących się. Zwiększająca się wciąż procentowo populacja osób starszych stanowi wyzwanie w zakresie pomocy w satysfakcjonującym przeżyciu tego okresu. Niniejszy projekt jest próbą rozszerzenia badań nad starością o grupę osób duchownych. Należy zaznaczyć, że dotychczasowe badania nad tą grupą są niewystarczające, nie odnoszą się kompleksowo do czynników warunkujących satysfakcję kapłanów na emeryturze i brakuje im spójnego ugruntowania teoretycznego.

W niniejszej pracy badano związki między zmiennymi egzystencjalno-duchowymi, osobowymi i relacyjnymi a zadowoleniem z życia księży na emeryturze. Za podstawę teoretyczną zrealizowanych badań przyjęto teorię gerotranscendencji Larsa Tornstama. W celu weryfikacji postawionych hipotez przebadano 168 księży na emeryturze. W badaniach wykorzystano następujące narzędzia psychologiczne: Kwestionariusz Samopoczucia Księży (KSK) Rossetiego, Kwestionariusz Aprobaty Społecznej – w wersji skróconej (KAS-S) Drwala i Wilczyńskiej, Krótki kwestionariusz do pomiaru Wielkiej Piątki (IPIP-BFM-20) Topolewskiej i wsp., Kwestionariusz Ogólnego Stanu Zdrowia (GHQ-12) Goldberga, Kwestionariusz Sens w Życiu (MLQ-PL) Stegera i wsp., Skalę Przebaczenia - Heartland Forgiveness Scale (HFS) Thompson i Snyder, Trzywymiarową Skalę Mądrości (3D-WS) Ardelta, Kwestionariusz Poczucia Własnej Godności (KPWG-3) Steuden i Brudka, Skalę Satysfakcji z Życia (SWLS) Dienera i wsp., Kwestionariusz Bilansu Życiowego (KBŻ) Izdebskiego i Polak oraz pytania otwarte.

Przeprowadzone analizy ujawniły szereg istotnych zależności. Pozwoliły również na identyfikację predyktorów satysfakcji kapłanów na emeryturze. Aktualną satysfakcję z życia, poziom bilansu życiowego i satysfakcję z kapłaństwa wyjaśniają, w różnej konfiguracji, na poziomie egzystencjalno-duchowym: osobiste znaczenie Eucharystii, obecność sensu i pokój wewnętrzny; na poziomie osobowym: stabilność emocjonalna, subiektywne poczucie zdrowia, problemy w zakresie zdrowia psychicznego, wymiar poznawczy i wymiar utraty poczucia własnej godności, wymiar samoświadomościowy i wynik ogólny skali mądrości; na poziomie relacyjnym: pozytywne przebaczenie, wartość posłuszeństwa przelożonym kościelnym oraz obecność bliskich przyjaciół.

Dokonując typologii badanych z uwagi na profil satysfakcji uzyskano trzy podtypy księży: najbardziej, najmniej i średnio zadowolonych. W grupie bardziej zadowolonej zidentyfikowano proporcjonalnie większą liczbę księży wyłączonych z pracy duszpasterskiej niż w podtypie księży najmniej usatysfakcjonowanych. Opis grupy uzupełniono o analizę narracyjną wypowiedzi badanych.

Uzyskane rezultaty badań stały się podstawą do sformułowania implikacji praktycznych, które sugerują kierunek i charakter pracy z księżmi emerytami mającej na celu podtrzymanie i wzrost zadowolenia z życia. Stanowią również wskazówkę dla formacji przyszłych księży i sposobu kształtowania relacji w ramach hierarchii kościelnej.